

23462

Landsmåls- och Folkminnesarkivet

Uppsala

23462

Medelpad

Haverö s:n

23462

Svensson, Ferdinand. 1956.

15/12 56.

ULMA:s frägel. M. 219 Frigor rör, surfisk,
gravfisk, luftfisk och litonande.

2/11 57

Tillägg till ovanf.

3 bl. 4c
3 " "

Godkont för kopiering 2010-04-21 / M. Högson

Med färsk fisk minas den dagfångade, dagfångstens
omrökta saltade för kommande dags behov

Den metod som för användes i Havero och Tröingen på andra ställen
var, att bereda gravfisk. Den fisk som ansågs bäst, var
den på vägen fångad mört, annan fisk som Gädda, Sild
och abborre ansågs sämre. Fisken rensades från fjädd
huvud och inälvor togs bort, skjoldes och lades ned
i där till avsedd kärle, hålst i sådant som varit
använt för gravfisk, litet salt påströddes försiktigt
efter 3-4 dagar togs fisken och avsköldes på nytt lades
den ned varvis i kärlet till det fylles, ett mindre lock
lades över med en sten till press, insattes i källaren för
jäsnning efter 4-5 veckor hade då fisken ^{en} röströk
färg ton och var färdig att förädlas, avtvingen som rå
eller kotlet men bäst stekt på floden i den öppna
sprisen. Helt värdefullt mellan renströmning och
gravfisk var ungefär densamma

Kan från ordet gravfisk härledas sig r från
är ju ej så godt att veta, men Tröingen se
medanstämde, som jag här berättas

På den tiden då saltet hade stort värde och svårt
 att förskomma för många tingreps metoder av
 olika slag, däribland att tussida grav eller som det
 även kallades surfiska. En grop eller grav uppgjogs i
 marken bekläddes med näver, den reade fiskan lades
 ned med några nypor salt, graven övertäcktes med
 näver och jord oringså, efter några dagar när
 fiskan börjat surra togs den upp och lades i en kåve
 som kan tänka sig att man vel gravfiska uppkommit
 på sådant sätt

Landbruksministeriet
 F. Svensson 1956. HAVS
 1956

Lutfiskur. Det var vanligt att husmoder skulle ordna
 med lutfiskur till jul och påsk, var, vad man säger
 helgdagsmat fram mot majarit och ^{under} Påskhelgen
 den fisk som användes till lutfisk var norrk, sij,
 eller lünga, som inköptes i staden vid husbondens
 handelsruor. Fiskur skulle liggas i blöt dag 2 på
 denna dagur på sätt att fiskur lades i ^{ett} kark och
 stoppades ned i upphuggen vask på rjör eller en källa
 efter cir en vecka togs den upp, skinnut avfliddes ^{torvade} ~~sees~~
~~beton~~ användes att klara av kaffet med (klarstinn)
 sedan lades fiskur i lut, gjord av spisaska, för att klara
 om lutem var lagomt stark stoppades ett finger i lutem och
 ströke på tungan, smid i den var lutem lagomt stark
 fiskur fick ligga i lutem till den ^{lämpliga} löshuten
 då den togs upp och lades i ett kark med vatten ^{med} ~~sees~~ ^{inkala}
 litet kalk för att få fiskur vit. vatten ombrytes varje dag
 i en vecka, för att draga ut lutem, efter ~~senare~~ fiskur
 äls. Tillsammans med sås kryddad på med kryddpeppar

sees

REXAN 2001 NOVEMBER 2

y

Den på vären under lektiden infångade gädda, även
sednare under sommaren, bereddels till torggädda. Gäddan
skars upp efter ryggen längs ryggen, huvudet och inålvor togs
bort, fjällades ut, skjoldes och nedsaltade i ett kött rikligt
med salt användes, fick så ligga en vecka då den togs upp
och skjoldes jämt. För att hållas isär för torkningen sattes mindre
träspjälvar tvärs över fiskens, den fläckta fisken hängdes upp
i skärtun upp på en sölig vägg för att torka. Då fisken
var genomtorkad togs den ned och firvarades i träskriv
(mattboden) för kommande behov, att samtungen kokt eller torr
isynnverket vid slätten i skogen, eller jaktfärdar skulle torg-
gäddan finnas i matsäcken. Fisket var för havröbornas
förföring av vordord stor betydelse i äldre tider, varje
by hade sina skattefisker. Havrö torggäddor var en källa
vara både när det gällde tjänstemännens löner och skatter.
Ur Calens gamla handlingar och papper har jag inhämtat
följande. Under 1600 talet ordades en mindre del av skatten
Till kronan med torggäddor till skälpund per mantal,
dessutom skulle prästen ha en viss andel av fångsten
lika som bogen av varje färd älg. Både civila och

militära tjänstemän erhöles sin lön i form av torgäddor. I mitten av 1700 talet var tre tunnman i Haverö om tillsammans 48 mål skyldiga att bidraga till underhållet av en löjtnant vid jämtländska Kavalleri-corps. Lönnen utgick i natura i en mängfald naturprodukter och däri blödd 77/100 skäl pund torgäddor för varje mål. Löjtnantens ombud och rättsbönderna överenskommo, att löjtnanten skulle bekomma 2 dalar 6 skilling per skattemål, därtill 2 pund torgäddor i ett och för allt. Det blev Twist om överenskomsten. Löjtnanten ansåg att han skulle hava 2 pund torgäddor av varje skattemål, alltså hela 96 pund, men därom blev inget.

Den handling det berättas

Genom Adv. Klindvikson i Snöberg Haverö har under Beckmans beaktande att bund torgäddor av Haverö socken, som hämnd verifieras och tackuad Kvitterna Sundsvall den 1 dec. 1747

Henrick Hasselkum

Kärleks hörding i domsagan.

När Övertogdals församling, vår granförsamling,
 under sednare hälften av 1400 talet ämnade uppföra
 en kyrka, sändes en deputation till ärkebiskopen
 Goute i Strömdalen med anhållan om tillåtelse till
 kyrkobygget. I en skrivelse 1479 biföll ärkebiskopen anhållan
 och samtidigt framförde han till församlingen sitt
 tack för den goda gåva av 4 pund torgäddor, som
 deputationen vid sitt bruk medförd

som ovannämnd visar både Slavens torgäddor till stort
 värde i flera hundra